

Tanulmány a magyar szenior úszásról

A tanulmány célja: A magyarországi szenior úszás fejlődésének történeti áttekintése, jelenlegi helyzetének ismertetése. Fejlődési lehetőségek vizsgálata

Történeti áttekintés: A szenior úszás Magyarországon, az 1971-es első gyulai versennyel kezdődött, amikor 40 év felett tíz éves korcsoportokban indulhattak egy napos versenyen egy baráti társaság tagjai. Bár többen valamikor aktív úszók voltak ez egyértelműen szabadidő versenynek tekinthető. A FINA 1986-ban hozott szabályokat a szenior úszással kapcsolatban miután két világbajnokságot nem a világszövetség égisze alatt rendeztek meg. Magyarországon az 5 éves korcsoportokat 1988-ban vezették be szenior versenyen, de még mindig 40 évtől lehetett versenyezni tehát a hazai versenyszabályok szigorúbbak voltak, mint a világszövetség szabályai. Az első FINA szabályok szerinti korcsoportokkal rendezett szenior országos bajnokságot 1990-ben rendezték Gyulán. Az országos csúcsokat az 1971-es gyulai országos bajnokságtól tartjuk nyilván a jelenlegi korcsoportok szerint.

A FINA 1986-os szerepvállalása a szenior úszásban elsősorban a visszavonuló versenyszerűen úszóknak kínált lehetőséget a levezetéshez és a további amatőr versenyzéshez. Ezért fordulhat elő, hogy aktív úszók elindulnak szenior versenyen, mint például Cesar Cielho Filho, aki aktív úszóként és szenior úszóként egyidejűleg világcsúcstartó, Dara Torres pályafutása során összesen 12 olimpiai érmet nyert, közben szenior világcsúcsot úszott mielőtt 40 év felett újra elindult a pekingi olimpián, Petra Chocova cseh úszó világkupa futamokon indult és ugyanabban az évben szenior világcsúcsot úszott.

A történeti áttekintés azért fontos, mert a magyar szenior úszásban jelenlévő két fontos aspektust világítja meg, a szenior úszás verseny és szabadidősport jellegét. A szenior úszás csak a világversenyek idején éri el a média ingerküszöbét, különben csak egy szűk körben ismert. Ugyanakkor a média szerepét pontosan tükrözi, hogy a hazai rendezésű világverseny kapcsán a szenior úszásra irányult általános figyelem 2014-ről 2017-re 30%-al növelte a regisztrált versenyzők és 100%-al a tag egyesületek számát. Ez a növekedés megoszlás azt is mutatja, hogy a kisebb létszámú egyesületek száma nőtt.

A szenior úszás szabadidő sport jellege abban nyilvánul meg, hogy nem csak a világversenyeken éremesélyes versenyzők indulnak hazai vagy külföldi szenior versenyen, hanem versenyszerűen gyermekkorban vagy éppen a szenior úszás miatt versenyezni kezdő amatőr úszók is. Amennyiben nem vennénk figyelembe

a társadalmilag legfontosabb szempontot, hogy a fizikailag aktív életmód az egészségmegőrzés szempontjából mennyire fontos és ebben az úszás - aminek egy plusz motivációja a versenyre felkészülés - mint mozgás lehetőség milyen kiemelt szerepet tölt be, akkor egy másik fontos ok a hazai versenyeken való indulásra minden szenior úszónak az, hogy csak a világversenyeken esélyes versenyzőknek nem lehetne versenyt rendezni, ahhoz túl kevesen vannak.

A világ szenior úszósportjában több megoldás létezik a versenyek rendezésére. Ezek közül európai viszonylag sűrűbben lakott országokat vizsgáltunk a tengerentúli USA, Kanada és Ausztrália tőlünk nagyon eltérő földrajzi adottságai miatt. Van, ahol szintidőket írnak elő (Franciaország, Németország) a kiemelt versenyeken, de ott is vannak kisebb, helyi vonzás körzetű versenyek. Máshol óriás rendezvény egy országos bajnokság (Olaszországban öt napos verseny), ami nagy tömegeket mozgat meg. Egy jellegzetes példa, Németországban két éve 550 körül volt az országos bajnokságon indulók száma míg egy EB-n 1000 feletti német induló volt, ugyanakkor az olasz országos bajnokságban 1200-nál is több induló volt. Bár nem tudatosan alakították ki, de a magyarországi szenior úszó versenyrendezés szokásokhoz az olasz minta áll közelebb. Az előző példákban három Magyarországnál 5-8 szor nagyobb lakosságú ország példáját ismertettük melyek ellent mondanak egymásnak is, de azt is megmutatja, miért nem lehet lemásolni egyik modellt sem. Egy öt napos versenyre nincs fogadókészség nálunk, a három napos verseny a határeset ugyanakkor a szintidő bevezetése nagy veszteséget jelentene az indulók számában a versenyrendezők ugyanis a nagyobb induló létszámban érdekeltek..

A szenior úszás, mint versenysport:

A világversenyeken elért eredményeket országokra összesítve és vizsgálva az érmes helyezéseket (a szenior versenyeken egyesületet képviselve vehetnek részt az úszók) értékeléseket készítettünk. Mivel a 2017-es VB volt az első hazai rendezésű világverseny, ami kiemelkedő érdeklődést hozott a hazai szenior úszók körében, ezért elkészítettünk egy ugyanilyen kimutatást a 2015-ös Kazanyban rendezett szenior világbajnokság érmes és első hat helyezett szenior úszóira is. A világbajnokságok sorában a 2015-ös volt az első, amit az elit VB-hez kapcsolva ugyanazon a helyszínen rendeztek rövid idővel utána.

A táblázatok az első húsz legtöbb érmet elért illetve a második az első és hatodik helyezettek eredményét figyelembe véve az országokat tartalmazza az érmes helyezések csökkenő sorrendjében.

A budapesti 2017-es szenior úszó VB medencés és nyílt vízi eredmények

Helyezés	Ország	A-E-B	Helyezés	Ország	A-E-B 4-6
1	USA	194	1	USA	316
2	Germany	152	2	Germany	299
3	Italy	131	3	United Kingdom	268
4	United Kingdom	120	4	Italy	222
5	Russia	92	5	Russia	197
6	Hungary	84	6	France	151
7	Australia	80	7	Hungary	146
8	France	69	8	Australia	143
9	Brazil	62	9	Brazil	126
10	Canada	45	10	Canada	84
11	Spain	44	11	Spain	82
12	Czech Republic	37	12	Japan	70
13	Japan	32	13	Czech Republic	62
14	Ukraine	32	14	South Africa	57
15	South Africa	31	15	Ukraine	55
16	Sweden	28	16	Sweden	54
17	Netherlands	21	17	Poland	48
18	Switzerland	21	18	Netherlands	45
19	Poland	19	19	Switzerland	34
20	Norway	17	20	Norway	33

Kazany 2015 szenior úszás medencés és nyílt vízi eredmények

1	Russia	478	1	Russia	917
2	Germany	191	2	Germany	346
3	Brazil	76	3	Brazil	138
4	South Africa	72	4	South Africa	127
5	Italy	69	5	Italy	112
6	USA	64	6	USA	106
7	Australia	63	7	United Kingdom	103
8	Japan	60	8	Japan	96
9	United Kingdom	56	9	Australia	93
10	France	48	10	France	87
11	Spain	40	11	Turkey	77
12	Czech Republic	38	12	Spain	76
13	Turkey	34	13	Czech Republic	52
14	Hungary	26	14	Egypt	47
15	Mexico	22	15	Mexico	38
16	Egypt	21	16	Denmark	37
17	Austria	20	17	Ireland	37
18	Denmark	19	18	Hungary	36
19	Israel	19	19	India	34
20	Ireland	17	20	Austria	31

Az utóbbi két világbajnokságon elért érmes illetve első hat helyezések száma alapján az országok közötti rangsorban elért eredményt elemezve, látható a hazai világverseny motiváló hatása valamint az is, hogy a részvételi költség, ami az utazást, szállást, étkezést és nevezési költségeket tartalmazza alacsonyabb volt a hazai rendezés esetében. Ez utóbbit, az első három és az első hat helyezések, versenyen belüli összehasonlítása is bizonyítja, ugyanis Kazanyba főleg az éremesélyesek utaztak ki, míg itthon az első hatba kerülés lehetősége, több versenyző számára is elfogadható cél volt, az alacsonyabb teljes költség mellett.

Készítettünk egy, a lakosságszámra vetített éremszám táblázatot, mert így lehet országonként a szenior úszásban versenysportként a szenior úszás népszerűségét felmérni.

Lakossághoz viszonyított A-E-B érmelek száma a legutóbbi két világbajnokságon

Budapest 2017 XVII. VB					Kazany 2015 XVI. VB				
Hely	Ország	Érem	Lakosság	Fő/érem	Hely	Ország	Érem	Lakosság	Fő/érem
1	Hungary	84	9787905	116523	1	Luxembourg	4	584103	146026
2	New Zealand	19	4604871	242362	2	Estonia	5	1305755	261151
3	Czech Rep.	37	10555130	285274	3	Czech Rep.	38	10555130	277767
4	Australia	80	24641662	308021	4	Ireland	17	4749153	279362
5	Norway	17	5330800	313576	5	Russia	478	143375006	299948
6	Sweden	28	9920624	354308	6	Denmark	19	5711837	300623
7	Switzerland	21	8454083	402575	7	Macao	2	606384	303192
8	Finland	13	5541274	426252	8	Hungary	26	9787905	376458
9	Denmark	13	5711837	439372	9	Australia	63	24641662	391137
10	Italy	131	59797978	456473	10	Finland	14	5541274	395805
11	Puerto Rico	8	3679086	459886	11	Germany	191	80636124	422179
12	Germany	152	80636124	530501	12	Austria	20	8592400	429620
13	Austria	16	8592400	537025	13	Israel	19	8323248	438066
14	U.K.	120	65511098	545926	14	Hong Kong	14	7401941	528710
15	Belgium	16	11443830	715239	15	South Africa	72	55436360	769949
16	Netherlands	21	17032845	811088	16	Portugal	13	10264797	789600
17	Canada	45	36626083	813913	17	Greece	13	10892931	837918
18	France	69	64938716	941141	18	Italy	69	59797978	866637
19	Lithuania	3	2830582	943527	19	Slovakia	6	5432157	905360
20	Portugal	10	10264797	1026480	20	Slovenia	2	2071252	1035626

Kazanyban a kis országok jó szereplése, ezen a típusú táblázaton az alacsony lakosság számnak köszönhető, a kazanyi viszonylag alacsonyabb részvétel mellett ez volt a döntő. A magyar egyesületek versenyzői ugyanakkor láthatóan

kiemelkedően teljesítettek a hazai VB-n, ami a lakosság/érem arányt illeti ebben jobb értéket értek el, mint a legjobb kazanyi táblázatban szereplő lakosság/érem arány. A fenti táblázat értékelésben azt érdemes kiemelni, azon kívül, hogy a várható hazai jó szereplést találjuk mindkettőben, a cseh szeniorok milyen egyenletesen teljesítettek a két világbajnokságon. Ez az összehasonlítás a lakosság számnak minimális a különbsége illetve a hasonló adottságok miatt lényeges. A cseh szenior úszással kapcsolatban fontos megfigyelés az, hogy a régebbi (de 1997 utáni) EB-ket és VB-ket nézve a lakosságra vetített érmek számában és abszolút érmek számában mindig a magyar átlagnál jobban teljesítettek (kivéve Műnchent, ahol ugyanannyi 1-3 helyet értünk el, de az 1-6 helyezéskben már a cseh versenyzők voltak jobbak).

1996 Sheffield			
Ssz	Ország	1-3	1-6
1	GBR	262	566
2	USA	214	327
3	GER	168	308
4	BRA	67	139
5	AUS	49	98
6	JPN	38	89
7	RSA	37	72
8	FRA	31	49
9	SWE	24	49
10	ITA	22	40
11	NED	20	53
12	CAN	20	37
13	ESP	19	29
14	RUS	14	30
15	HUN	13	28
16	BEL	13	16
17	NZL	12	23
18	FIN	11	20
19	SUI	9	18
20	DEN	8	11
21	AUT	8	12
22	ARG	7	16
23	IRL	6	18
24	MEX	6	13
25	ISR	6	12
26	UKR	5	7
27	CZE	4	20
28	VEN	3	7
29	COL	3	3
30	TRI	2	2

1998 Casablanca			
Ssz	Ország	1-3	1-6
1	GER	220	389
2	USA	180	286
3	GBR	120	253
4	JPN	75	161
5	FRA	67	167
6	BRA	54	123
7	AUS	48	92
8	SWE	45	65
9	RUS	34	62
10	ITA	33	52
11	NED	30	53
12	CZE	26	46
13	ESP	26	58
14	RSA	25	53
15	MEX	21	38
16	BEL	17	31
17	SUI	17	24
18	NZL	15	29
19	PER	13	18
20	DEN	9	19
21	HUN	8	15
22	ARG	7	15
23	POL	6	13
24	VEN	5	11
25	CAN	5	10
26	FIN	4	10
27	AUT	4	6
28	EEE	4	5
29	NOR	4	6
30	LIT	4	4

2000 München			
Ssz	Ország	1-3	1-6
1	GER	297	596
2	USA	269	472
3	GBR	114	229
4	BRA	69	124
5	JPN	46	120
6	SWE	45	82
7	FRA	43	73
8	ITA	38	61
9	RSA	35	71
10	NED	35	67
11	CAN	21	38
12	MEX	21	35
13	CZE	20	45
14	HUN	20	40
15	DEN	17	30
16	POL	15	33
17	RUS	14	31
18	SUI	14	24
19	ESP	13	18
20	FIN	12	17
21	VEN	9	15
22	ISR	9	10
23	ARG	8	14
24	BEL	7	12
25	AUS	7	20
26	AUT	6	14
27	PER	6	17
28	NOR	6	9
29	NZL	6	11
30	TRI	3	4

Az 1997 es év a prágai EB éve volt, ami nagy lökést adott a cseh szenior úszásnak. A magyar szenior úszás esetében hiba lenne veszni hagyni a hazai szenior VB katalizáló szerepét.

A hazai VB-n tizennégy egyesület úszói nyertek egyéni érmet és hat egyesület váltója nyert érmet. Az eddigi világ és Európa bajnokságokon 4-5 egyesület vett rész és váltóban többnyire 1-2 egyesület váltója ért el érmes helyezést.

Az eredményt vizsgálva az is látszik, hogy a magyar szenior úszó sport világversenyeken elért, a lakosságszámra vetített eredménye, a nagy úszó hagyományokkal rendelkező és mérhetően magasabb életszínvonallal rendelkező országokénál jobb. Ez utóbbi tényező azért fontos, mivel a szenior úszók minden költségüket saját maguk állják, ezért a jobb anyagi helyzetben élők előnyösebb helyzetben vannak, ami az utazás, szállást, étkezést és nevezési költségeket illeti. Ez az utóbbi megállapítás alapul szolgált a következő ponthoz, amelyben a szenior úszást, mint szabadidő sportot tárgyaljuk.

A szenior úszás, mint szabadidősport:

A szenior úszás, mint szabadidősport Magyarországon több olyan körülmény miatt igen érzékeny, amelyeket az elmúlt évek tapasztalatai alapján viszonylag pontosan ismerünk. A mérőszám, amivel a szenior úszás hazai népszerűségét lemérjük „az egy évben teljesített rajtok száma”. Emellett figyeljük a rajtok számának megoszlását versenyzők szerint, ami a versenyzői struktúra megismeréséhez fontos adat.

A rajtok száma, amióta évi 10-12 verseny van 7500 körül alakul egy évben. Ez a szám - véleményünk szerint a családokat is érintő globális gazdasági problémák miatt - 2008 után többször csökkent majd stabilizálódott a fenti számon. Az idei rendhagyó év lesz, amikor körülbelül 30%-os növekedést várunk a hazai VB miatt. Ezeket a rajtokat 750 regisztrált versenyző (idén 1000) teljesíti, ami fejenként 10 rajtot jelent átlagban, azaz három versenyszámmal számolva versenyenként három versenyen indulást jelent szintén átlagban.

Ezt tovább elemezve az elmúlt negyvenhat év adatai alapján látszik, hogy az átlag számítás hibás következtetéshez vezet ugyanis valójában a szenior úszók 18%-a teljesíti a rajtok 80%-át, vagyis nagyon könnyen változhat a teljesített rajtok száma, ha a sokat versenyző szeniorok közül néhányan különböző (egészségi, magánéleti, munkahelyi) okok miatt adott időszakban nem versenyeznek. Az előző (18% teljesít 80%-ot) megoszlás alapján várható módon

igen magas az egy-egy rajtot vállaló versenyzők száma. Ez a szám, a valaha versenyen elindult összes versenyzők 16%-a. Ezért egyrészt szükséges, hogy minél több hobbi úszóval megismertessük a szenior versenyeket, ami főleg a versenyek területi eloszlása miatt nem egyszerű, hiszen mindenki könnyebben vállal településen belüli megmérettetést, mint egy távolabbi utazást első versenyen, másrészt (ezt az évente kitöltött kérdőívekből tudjuk) a tartósan kevésbé sikeres versenyzés zavarja az úszók nagy részét. Ezért nem fölöslegesek azok a versenyek, ahol sikerélménnyel gazdagodik a versenyző, még akkor sem, ha az elért idő eredmény nem éri el a korcsoport hazai legjobbainak szintjét.

A szenior úszó versenyek földrajzi eloszlása nem egyenletes. Az egyesületek túlnyomó többsége Budapesten és a dél alföldön van, ami nem nyilvánul meg a versenyhelyszínek eloszlásában. A versenyzők megyénkénti eloszlása a következő táblázatban látható:

Megye	Férfiak	Nők	összesen	Százalék
Baranya	12	27	39	3.69%
Borsod-Abaúj-Zemplén	14	5	19	1.80%
Bács-Kiskun	32	10	42	3.97%
Budapest	207	135	342	32.33%
Békés	47	41	88	8.32%
Csongrád	77	49	126	11.91%
Fejér	0	1	1	0.09%
Győr-Moson-Sopron	32	21	53	5.01%
Hajdú-Bihar	57	30	87	8.22%
Heves	20	20	40	3.78%
Jász-Nagykun-Szolnok	7	6	13	1.23%
Komárom-Esztergom	19	15	34	3.21%
Nógrád	0	0	0	0.00%
Pest	73	53	126	11.91%
Somogy	8	0	8	0.76%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	26	8	34	3.21%
Tolna	0	0	0	0.00%
Vas	2	0	2	0.19%
Veszprém	0	0	0	0.00%
Zala	4	0	4	0.38%
összesen:	637	421	1058	100%

Fejlődési lehetőségek a szenior úszásban:

A hazai versenyek megoszlásában kiemelkedő szerepet játszik a három országos bajnokság, amelyekből, egyik a fedett medencés hosszú pályás, egy rövid pályás és egy nyitott medencés hosszú pályás Gyulán. Utóbbi a

hagyomány okán alakult így ugyanis 47 éve rendezik meg folyamatosan a gyulai versenyeket. Az országos hosszú pályás, az országos bajnokságok közül az egyik az évi világverseny felkészülési versenye mindig az előtt öt-hat héttel kerül megrendezésre és a világverseny programjában szereplő minden versenyszámot megrendeznek. Vannak ranglista versenyek, amelyek két napos versenyek a köztes időszakban nyújtanak lehetőséget ranglista eredmények elérésére. A felkészülési, a harminchárom egy harmad méteres medencében rendezett, valamint a szabadidő versenyek alkalmat nyújtanak nem regisztrált úszóknak a versenyzésre, ami a szenior úszás népszerűsítéséhez járul hozzá.

Az előző táblázatra vissza tekintve a legtöbb szenior úszót felvonultató Budapest kivételével ahol ranglista versenyt soha nem rendeztek a szenior VB-ig sőt az utóbbi hat évben egyáltalán semmilyen szenior versenyt sem rendeztek, a szintén nagy létszámú szenior versenyzővel rendelkező dél alföldi megyékben rendeznek versenyeket.

A versenyek rendezési költsége az uszoda bérleti díjból, az időmérő, valamint a versenybírók díjából és az érem költségekből tevődik össze. Az uszoda bérleti díj nélkül, a másik két költség egy normál ranglista versenyen kb 1000 rajtból és 600 Ft/rajt a nevezési díjjal kitermelhető. Az uszoda piaci áron megszabott (70-80 ezer/óra) bérleti díjjal számolva és feltételezve, hogy nem csökken a részvétel 1000 illetve 1500 Ft-os egyéni rajt díjjal lenne null szaldós a verseny. Tapasztalatból ismert, hogy ilyen nevezési díj mellett visszaesik a részvétel és a vállalt rajtok száma is az induló versenyzők esetében. Kisebb díjemelés nem hozza meg a szükséges bevétel növekedést csak hátrányosan befolyásolná a részvétel, számottevő bevétel emelkedést nem hozna, ebben nem gondolkodnak a rendezők.

Az idei év, amely rekord részvételt hozott eddig a versenyeken ősszel rögtön két elmaradó versennyel kezdődött. Mindkettőnek költség okai voltak. A Magyar Szenior Úszók Országos Szövetsége minimális összeggel 50-100-150 ezer forinttal tudja támogatni pályázati pénzből a rendezőket. Ez csak az utóbbi két évben volt lehetséges és nincs biztosíték a jövőre nézve. A szövetség éves 1,2-1,5 milliós regisztrációs és tagdíj bevétellel számolhat.

Javaslat:

1. A Magyar Úszó Szövetség segíthetne az országos bajnokságok és a Duna kupa esetében az uszodák bérleti díjának kifizetésével vagy az uszoda üzemeltetőjének megkeresésével a díj elengedése vagy számottevő mérséklése céljából. A többi verseny esetében az MSZUOSZ meg próbálja saját forrásból segíteni a rendezőket. Ez a megoldás a szenior úszás, mint versenysport MÚSZ és mint szabadidősport MSZUOSZ támogatás megosztást tartalmazná, mely forrásokat az MSZUOSZ a Szabadidősport szervezethez benyújtott pályázatain keresztül és részben a tag- valamint regisztrációs díjakból érné el. A verseny lebonyolítását minden esetben meg tudják oldani a rendező helyi szenior egyesületek. A 2020-ban Budapesten megrendezésre kerülő elit és szenior Európa bajnokságra felkészülés kapcsán, a „Duna kupa” az eddigi három vidéki rendezés után, amennyiben Budapestre kerülne 2018-2019-2020 áprilisában, jó alkalom lenne arra, hogy külföldről vonzzon versenyzőket három éven keresztül. Tapasztalatból ismert, hogy a nemzetközi népszerűséggel rendelkező versenyhelyszínek (pl. Eindhoven, Riccione amely visszatérő helyszín EB és VB esetében) sikeresek a későbbi világverseny részvétel növekedése szempontjából.
2. Új versenyhelyszínek Pécs és Győr bevonásával a rendezésbe, az utóbbi években elindult egy folyamat melynek keretében a Dunán túli települések szenior egyesületei is csatlakoztak a szövetséghez. Sajnos ezek a helyszínek egy versenyrendezés után költség okokból már nem szerepelnek a versenynaptárban. Ugyancsak költség okokból Hajdúszoboszlón (12 verseny után) illetve Debrecenben sem rendeznek versenyt, ahogy Budaörsön is csak egy verseny volt. Amennyiben az MSZUOSZ fel tud szabadítani forrásokat és pályázati pénzekhez jut az 1. pontban javasolt MÚSZ szerepvállalás miatt megpróbálhatná újra új rendezési helyszínek bevonását több segítséggel a rendező felé. Ez nem mehet a már meglévő versenyek támogatásának rovására, hiszen egy nullszaldós versenyt rendezni eddig is (legtöbbször teljesíthetetlen) kihívás volt minden verseny rendező számára.
3. Az edzések elősegítése céljából, a Szabadidősport szövetséggel kellene felvenni a kapcsolatot, hogy az MSZUOSZ által kibocsátott szenior

tagsági igazolás (kártya) lehetőséget nyújtson az uszodákban idő korlátos kedvezményes úszás lehetőségére. Természetesen az uszodák döntenék el mely időszakban és milyen kedvezményeket adnának. Ez elsősorban az egyénileg edző, de egyesületi tag és abban versenyző szeniorok számára lenne segítség, ugyanakkor az uszodáknak segíthetne a forgalom szétterítésében a nap kevésbé forgalmas időszakában. Ezzel újabb versenyzőket vonnánk be a szenior úszásba ugyanis sokan a magas uszoda belépő árak miatt edzenek kevesebbet illetve nem indulnak el versenyeken.

Készítette az MSZUOSZ elnökségi tagok közreműködésével

Miklós Attila MSZUOSZ alelnök

/2017.09.27./